Fredningsnævnet for Nordsjælland
Sdr. Jernbanevej 18B
3400 Hillerød
Tlf. 47 33 87 32
E-mail: nordsjaelland@fredningsnaevn.dk
www.fredningsnaevn.dk

Fredningsnævnet for Nordsjællands afgørelse af 1. oktober 2018 om Fredning af Keldsø-området i Gribskov og Helsingør Kommuner

Sagsnr. FN-NSJ-045-2016F

1. Sagens behandling

Danmarks Naturfredningsforening har den 1. juli 2016 rejst forslag om fredning af Keldsø-området, jf. naturbeskyttelseslovens § 36, jf. § 33, stk. 3.

I forslaget til fredningsbestemmelserne er det blandt andet angivet, at formålet med fredningen er, at der gives landskabet og naturen varig beskyttelse, således at området fortsat fremtræder åbent uden udsigtsforstyrrende tilplantninger, skæmmende byggerier, tekniske anlæg eller råstofudgravning.

Kundgørelse om fredningsforslaget er sket i Statstidende den 20. september 2016. Offentligt møde i sagen er afholdt på Esrom Kloster den 27. oktober 2016 med efterfølgende besigtigelse af fredningsområdet. Referatet af det offentlige møde har været udsendt til de mødende og andre berettigede, og der er efterfølgende modtaget skriftlige indlæg fra lodsejere, organisationer, myndigheder og forslagsstiller.

Fredningsnævnet har i et brev af 10. juni 2018 udsat afgørelsen i sagen til den 1. oktober 2018, jf. naturbeskyttelseslovens § 37 a, stk. 3.

Sagen er i Fredningsnævnet for Nordsjælland behandlet af Niels Olesen, der er udpeget af miljøministeren, Karsten Andersen, der er udpeget af Gribskov Kommune, Nina Uhland Kristensen, der er udpeget af Helsingør Kommune, og Morten Larsen, der er udpeget af miljøministeren som nævnets formand.

2. Kendelsens disponering

Fredningsnævnet har neden for i afsnit 3 redegjort for fredningsområdets beliggenhed og afgrænsning og har i afsnit 4 –6 gengivet hovedindholdet af Danmarks Naturfredningsforenings redegørelse for baggrunden for fredningsforlaget og beskrivelse af fredningsområdet. Forslaget til fredningsbestemmelser er gengivet under afsnit 7.

Fredningsnævnet har indhentet bemærkninger til forslaget fra lodsejere, offentlige myndigheder og organisationer. Der er redegjort for disse bemærkninger under afsnit 8-11.

Disse bemærkninger har været forelagt Danmarks Naturfredningsforening, som har fremsat forslag til ændringer i det oprindelige fredningsforslag. Disse ændringer er gengivet under afsnit 12.

Fredningsnævnet har forelagt disse ændringer fra lodsejere, offentlige myndigheder og organisationer. Bemærkningerne fra disse er omtalt under afsnit 13.

Fredningsnævnet har den 25. maj 2018 udsendt udkast til afgørelse med fredningsbestemmelser og har modtaget bemærkninger hertil, navnlig fra lodsejere, der er beskrevet under afsnit 14.

Fredningsnævnets afgørelse og begrundelse samt fredningsbestemmelser fremgår af afsnit 15.

Endelig er der under afsnit 16 medtaget en fortegnelse over de ejendomme, der helt eller delvist er omfattet af Fredningsnævnet for Nordsjællands fredning af Keldsø-området.

3. Områdets beliggenhed og afgrænsning

Det foreslåede fredningsområde er beliggende i Gribskov Kommune og Helsingør Kommune. Området afgrænses mod vest af Villingerødvej, mod nord og øst af Hellebjergvej, mod øst af Plejeltvej og mod syd først af Nørrerisvej og derefter af Klostermarksvej syd om Esrum Mark.

Området grænser mod nord op til Rusland-fredningen og syd for området ligger Gribskov. Mod vest og øst ligger henholdsvis Snævret Skov, Klosterris Hegn og Gurresø.

Området har et areal på omkring 308 ha og er i al væsentlighed i privat eje hos 24 lodsejere, mens nogle små arealer ejes af Gribskov Kommune og Helsingør Kommune.

Det er oplyst i forslaget, at omkring 71 ha af området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

4. Baggrunden for fredningsforslaget

Danmarks Naturfredningsforening har fremhævet, at fredningsområdet med den centralt beliggende afvandede Keldsø udgør et stort og sammenhængende græsningslandskab og uforstyrret ålandskab med Gurre Å, Keldsø Å, Pandehave Å og Esrum Å, der alle afvander området. Fredningsområdet udgør en kontrast til den tæt bebyggede nordkyst og de højtbeliggende skovområder i baglandet. Det er en stor kvalitet, at landskabet ikke er fragmenteret af bebyggelse og infrastruktur, såsom vejanlæg, el-master og andre tekniske anlæg.

Fredningsområdet har på grund af sin særegne våde, lavvandede og periodevise oversvømmede karakter, der ikke ses så hyppigt i det omkringliggende landskab, et stort potentiale og tiltrækker mange fugle.

Keldsø var indtil engang i 1800-tallet en mindre sø omgivet af mose- og engområder. Søen blev afvandet gennem åbne grøfter. Der er i dag småsøer fra tidligere tørvegravning og periodevise oversvømmelser af lavtliggende områder. Der har været drøftelser om at genskabe søen, men der var ikke lodsejerinteresse herfor. Der blev i stedet givet arealstøtte i en 10 års periode, der sikrede arealerne mod opdyrkning, gødskning og sprøjtning, idet arealerne var udlagt som særligt, følsomt landbrugsområde. Ordningen er nu ophørt, og lodsejerne har genopdyrkningsret på lavbundsarealerne.

Danmarks Naturfredningsforening finder, at området har store landskabelige, geologiske, naturmæssige og kulturhistoriske værdier. Der lægges endvidere vægt på, at det udgør en vigtig naturmæssig og rekreativ brik mellem andre fredede eller på anden måde beskyttede områder. Naturfredningsforeningen ønsker derfor, at der gennem fredning gives området en varig beskyttelse, som ikke kan opnås gennem bestemmelserne i planloven og naturbeskyttelsesloven. Endvidere ønsker naturfredningsforeningen gennem fredningen at fremme de rekreative interesser i området med en styrkelse af det eksisterende stisystem med nye stier, der sammenbinder de eksisterende.

5. Beskrivelse af det foreslåede fredningsområde.

Størstedelen af området anvendes i dag bl.a. til afgræssende dyr, herunder heste og køer. Der er mange kilder og kildefremspring på bakkerne i området, som indebærer, at de højtbeliggende marker får mose- og engpræg. I den sydøstlige ende, der ligger i Helsingør Kommune, er der en del tagrør, birkeskov, pile- og ellekrat, der er grønt og frodigt.

Landskabsformer og geologi.

Landskabet omkring Keldsø er dannet i sidste istid. Landskabet fra Esrum Sø til nordkysten er i landskabsanalysen (SNS 2005) betegnet som et smeltevandslandskab af typen smeltevandsfloddal og litorinafjord. Landskabet omkring Keldsø indeholder mange terrænformer, der er dannet af isen i forbindelse med afsmeltningen for ca. 11.000 år siden. Det formodes, at Keldsø er dannet i et dødishul. I den vestlige del af området er den grusede moræne angivet som et dødisrelief. Terrændannelsen i Keldsø-området er sammenhængende med landskabsdannelserne i Ruslandfredningen. I den østlige del af området frem til Gurre Å består smeltevandsaflejringerne af sand og grus. I den vestlige del er smeltevandsgruset opblandet med ler. Havreholm Ås, der er dannet af smeltevandsgrus, og afgrænser fredningsområdet mod nordøst. På åsens sydvendte side er landskabet registreret som overdrev.

Litorinahavet trængte ind i de tidligere smeltevandsdale. Ved Villingebæk strakte en fjordarm sig helt ind til Keldsø. Der opstod senere søer i de dybereliggende fjordarme, herunder Hornbæk Sø, Keldsø, Søborg Sø og Arresø.

Natur

71 ha af området er eng og mose, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. i det nordøstlige hjørne er der et stykke overdrev. Tilstanden i disse områder må ikke ændres.

En stor del af området er lavbundsareal og domineret af fugtighedsplanter. Den botaniske tilstand er ikke specielt høj, men der er dog i mosen mod vest ved Villingebækvej registeret krebseklo og der er også på skrænterne i området registreret orkideen skovhullæbe.

Det er særligt fuglelivet i området, der er bemærkelsesværdigt. Mange vandfugle tiltrækkes, bl.a. store flokke af sangsvaner og forskellige arter af gæs og ænder. Endvidere fouragerer en række arter af rovfugle, herunder fjeldvåge, blå kærhøg, musvåge, vandrefalk og duehøg, i området.

I forårstiden er der store flokke af trækfugle og Keldsø er et af de få steder i Nordsjælland, hvor flokke af traner overnatter og trækker videre eller slår sig ned. Rød glente yngler siden 2007 i området efter 100 års fravær.

Et meget stort antal forskellige fuglearter ses i området, såsom sumpmejse, rødrygget tornskade, rørdrum og rørhøg, viber, lærker, guldspurv, græshoppesanger, tårnfalk, agerhøne, landsvale, sjagger, vipstjert, stillits, skovspurv, skovdue, ugler, nattergal, travn, gøg, rødhals og stor flagspætte.

Der er også forskellige arter af pattedyr, herunder flagermus, rådyr, dådyr, ræv, hare, grævling, pindsvin og mårdyr. Der ses også vandrende kronvildt.

De mange småsøer begrunder forekomst af krybdyr, såsom snog, stålorm og skovfirben, butsnudet frø og stor vandsalamander. Også masser af insektarter holder til i området.

Kulturhistoriske spor

Det fremgår af forslaget, at Keldsø-området i den overordnede planlægning er betegnet som et særdeles værdifuldt kulturhistorisk interesseområde for oldtid og middelalder. Der har været optimale betingelser for fangstområder og bosættelser i jæger- og bondestenalderen, og der er gjort fund af bopladser fra denne periode langs Pandehave Ås udløb i Kattegat. I grusaflejringen, der ses mellem Gurre Å og Keldsø Å, er der også gjort stenalderfund.

Særligt fra bronze- og jernalderen er der gjort et usædvanligt offergavefund i moseområdet syd for Hellebjergvej og nord for Gurre Å med et meget stort antal effekter, herunder bronzesegl, spiralarmringe og bælteplade. I moseområdet nord for Hellebjergvej er der gjort fund af tre seletøj til hestespand med bronzeplader.

Esrum Kloster, der blev anlagt i 1173, annekterede de omkringliggende landsbyer, herunder for fredningsområdets vedkommende Villingerød, Havreholm, Plejelt og Såne, der efter annekteringen blev ladegårde under klostret. Engområderne i fredningsområdet blev afgræsset af klostrets heste, kvæg og får.

Kongemagten overtog Esrum Klosters besiddelser efter reformationen. Keldsø-området indgik som vanger til kongemagtens opdræt af Frederiksborgheste.

Esrum Kanal blev anlagt i 1802-1805 som vandvej fra Esrum Sø til Kattegat med henblik på transport af træ fra Gribskov til omladepladsen ved Hulerød, hvorfra træet blev sejlet til København. Der skulle ledes vand fra områdets åer til kanalen for at sikre tilstrækkeligt med vand i kanalen.

Danmarks Naturfredningsforening finder på den baggrund, at det foreslåede fredningsområde med sin karakter af velbevaret græsningslandskab og afgrænsningen mod nord og øst af de middelalderlige vejforløb Hellebjergvej over åsen og Plejeltvej gennem Havreholm, har en stor naturhistorisk fortælleværdi.

Stier i området

Man kan i dag bevæge sig i østvestlig-retning gennem området ad den internationale pilgrimsrute og ad markveje og stier fra Havreholm til Klostermarksvej. Der er i imidlertid ikke en ubrudt nordsyd-gående forbindelse med tilslutning til Ruslandsfredningens stisystem.

Det foreslås derfor at forlænge den sti, der i dag ender blindt ved skydebanen mod syd, således at den fortsættes langs Gurre Å til den øst-vestgående sti.

Det foreslås endvidere, at etablere en sti, der forbinder den kommende sti langs Gurre Å og den eksisterende sti til Ruslandfredningen. Denne forbindelsessti tænkes at skulle forløbe parallelt med Hellebjergvej langs vejens sydside.

Endelig foreslås det at forbinde den eksisterende sti fra det foreslåede fredningsområdes østlige skel ved Hellebjergvej med en delvist eksisterende sti inde i fredningsområdet og at forlænge og forbinde denne til det foreslåede nye stiforløb sydpå fra skydebanen.

Naturfredningsforeningens repræsentanter har under besigtigelsen præciseret, at der alene skal være tale om ydmyge trampestier.

Naturpleje, råstofindvinding, vandindvindingsinteresser og Natura2000

Det er oplyst, at der som led i naturplejeaftaler mellem Helsingør Kommune og lodsejere i den østlige del af det foreslåede fredningsområde sker afgræsning af store dele af engen i den tidligere søbund, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det er Danmarks Naturfredningsforenings forhåbning, at der skabes grundlag for yderligere sammenhængende afgræsning.

Den gældende råstofplan indeholder hverken interesseområder eller graveområder i det foreslåede fredningsområde.

Det foreslåede fredningsområde indgår i et område, der er udpeget som særligt drikkevandsområde, og der er i kanten af det foreslåede fredningsområde flere mindre vandboringer.

Naturfredningsforeningen har gjort gældende, at en fredning vil være med til at sikre drikkevandet gennem en permanent udlægning af landbrugsjord til vedvarende græs.

Der indgår ikke Natura2000-områder i det foreslåede fredningsområde. Umiddelbart nord for området ligger Habitatområde nr. 116 Rusland og vest for ligger habitatområde nr. 190 Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov.

6. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Der er ikke eksisterende fredninger i det foreslåede fredningsområde, der ligger i landzone.

I Kommuneplan 2013 for Gribskov Kommune er området beskrevet som et større uforstyrret landskab og lavbundsareal med kulturhistorisk værdi. Området er beliggende inden for landskabsudpegningen ved Esrum Sø og Esrum Ådal.

I Kommuneplan 2013 for Helsingør Kommune er Keldsø-området udpeget som naturnetværk, bevaringsværdigt landskab, værdifuldt kulturmiljø og lavbundsareal. Endvidere er det beskrevet som egnet vådområde i forbindelse med de statslige vandmiljøplaner. Det er kommunens mål at friholde lavbundsarealer for byggeri og anlæg. Formålet hermed er at bevare den eksisterende natur, genoprette vådområder og minimere konsekvenserne af oversvømmelser.

Der er ikke arealer inden for det foreslåede fredningsområde, der er omfattet af lokalplan.

Hele Keldsø-området er udpeget til særligt følsomt landbrugsområde i forhold til natur og overfladevand. Danmarks Naturfredningsforening finder, at dette forhold støtter behovet for en fredning, der indebærer en ekstensivering af den landbrugsmæssige anvendelse.

7. Forslag til fredningsbestemmelser

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre og forbedre det nuværende egnskarakteristiske åbne landskab ved Keldsø-området, der med enge, moser, overdrev, småsøer og vandløb danner stor variation i landskabet,
- at sikre den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyreliv- og planteliv,
- at beskytte de geologiske terrænformer og sikre deres formidling,
- at sikre områdets kulturspor,
- at fastholde offentlighedens ret til færdsel samt sikre og forbedre adgangsmulighederne gennem et fastlagt stisystem og
- at sikre mulighed for naturpleje.

§ 2 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området med gendannelse af den naturlige hydrologi, herunder Keldsø Ås mulighed for at bane sig vej over de naturligt laveste områder i terrænet eller gendannelse af hele eller dele af Keldsø enge, der sker på baggrund af en samlet plan.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning samt flerårige udsigtshæmmende afgrøder som f.eks. juletræer, energipil og elefantgræs ikke tilladt. Landbrugsarealerne må ej heller gro til,

men skal uanset driften holdes lysåbne. For arealer vist med særlig signatur (udyrket areal) henvises til § 10, stk. 1.

Stk. 2. Arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 må ikke tilstandsændres, herunder omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Stk. 3. Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes.

Stk. 4. Der må ikke etableres nye læhegn. Eksisterende læhegn må vedligeholdes ved enkelte genplantninger med hjemmehørende løvtræarter. Historiske læhegn skal bevares til de forgår af sig selv. I forbindelse med første plejeplan udpeges de historiske læhegn.

Stk. 5. Deponering og permanent oplag af maskiner må ikke finde sted inden for fredningsområdet.

Stk. 6. Der må ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende dræn og grøfter kan fastholdes og vedligeholdes, men må ikke intensiveres. Vandløbsbygværket under broen ved Villingerødvej, Keldsø Å, må ikke ændres for større vandgennemstrømning (vandsluget).

Stk. 7. Drikkevandindvinding kan fortsættes som hidtil.

Stk. 8. Haver kan uanset ovennævnte bestemmelser, udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides. Afskærmende beplantning omkring skæmmende driftsbygninger er tilladt.

§ 4 Byggeri m.v.

Der må ikke etableres nye boliger i området, herunder hverken i den eksisterende bebyggelse eller som nybyggeri. Dette gælder dog ikke medhjælper-og generationsskifteboliger, der på fredningstidspunktet lovligt kan etableres i medfør af Lov om planlægning § 36, stk. 1, nr. 12 (på landbrug større end 30 ha).

Stk. 2. Der må ej heller opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter tillige legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer, som er omfattet af fredningskortets signatur ”hus med have og gårdspladsareal”.

Stk. 3. Fredningen er ikke til hinder for ombygning af eksisterende bygninger eller for udvidelse af eksisterende lovlige bygninger op til 250 m2 bruttoareal efter fredningsnævnets godkendelse for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering. Opsætning af solceller kræver tillige fredningsnævnets godkendelse. Fredningen er ikke til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger.

Stk. 4. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er ikke tilladt, da disse vurderes at være særligt landskabeligt skæmmende.

Stk. 6. Der er ligeledes forbud mod opførelse af ridehaller.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 8. Bygninger skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, solcelleanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne. Der må kun etableres sædvanlig nedadrettet belysning og kun i tilknytning til boliger og driftsbygninger.

St. 2. Uden for have- og gårdspladsarealer må der ikke anvendes campingvogne eller lignende, og teltslagning må ikke finde sted.

St. 3. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbane for fly og helikoptere er ikke tilladt. Dog kan den eksisterende skydebane på matr.nr. 5b Villingerød By, Esbønderup fortsætte i det hidtidige lovlige omfang, men må ikke udvides.

Stk. 4. Der må alene opsættes sædvanlige landbrugshegn til husdyrbrug (neutralt trådhegn på hegnspæle), som tillader vildtet at bevæge sig frit over arealerne. Hegnene skal holdes i jordfarver og usædvanlig hegning er ikke tilladt, herunder f.eks. blafrehegn og træhegn (hestehegn).

Stk. 5. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.

Stk. 6. Der må ikke anlægges nye veje eller ændre belægning på eksisterende veje. Almindelig vedligeholdelse af mark- og skovveje med eksempelvis sten, brædder eller grus er tilladt. Nye stier, som efter fredningen er tilladt, kan etableres.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks., stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for etablering af cykelstier langs de større veje inden for fredningsområdet efter fredningsnævnets godkendelse. Langs Villingerødvej skal eventuel cykelsti etableres således, at den ikke skjuler den gamle stenbro på vejens østlige side.

§ 6 Terrænændringer m.v.

Terrænændringer herunder råstofindvinding er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning, jf. § 2, eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 7 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende lov, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. Eksisterende stier som vist på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

Stk. 3. Senest 1 år efter fredningens gennemførelse skal de på fredningskortet angivne nye stier etableres på plejemyndighedens foranledning.

§ 8 Naturpleje

Plejemyndigheden gennemfører pleje af de fredede arealer. For pleje gælder den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål, og således, at de arealer, der i medfør af fredningen udgår permanent af omdrift, holdes lysåbne tilsvarende beskyttede enge og overdrev inden for fredningsområdet. Moseområderne plejes, så de holdes overvejende lysåbne. Plejen skal i øvrigt tilrettelægges med henblik på øget biodiversitet i forhold til den enkelte naturtype.

Stk. 2. Gribskov og Helsingør Kommuner er plejemyndighed på de private og kommunalt ejede arealer, mens Naturstyrelsen er plejemyndighed på de statsejede arealer.

Stk. 3. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 1 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år.

Stk. 4. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål, og kan ud over initiativer til natur- og landskabspleje indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve og stenter samt opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Stk. 5. Der skal gives grundejere, forpagtere og Danmarks Naturfredningsforening ret til at udtale sig om forslaget til plejeplan.

Stk. 6. Såfremt, der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse.

§ 9 jagt

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Stk. 2. Dog må der kun helt undtagelsesvist ske regulering af vildt uden for jagtsæsonen.

Stk. 3. Der må ikke opdrættes eller udsættes vildt.

§ 10

Det med særlig signatur viste areal på del af matr.nr. 1i Esbønderup Kloster, Esbønderup, del af 4a, 5a og 5b Villingerød By, Esbønderup samt del af 20a, 20b, 20d og 21o Havreholm By, Hornbæk, der er angivet med særlig signatur på fredningskortet, skal henligge udyrket og må ikke oppløjes, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Der må helle ikke drænes yderligere.

Stk. 2. Nåletræer på den del af matr.nr. 2a Havreholm By, Hornbæk i Helsingør Kommune skal afdrives, når de er hugstmodne, dog senest 6 år efter fredningens gennemførelse. Der må ikke genplantes efter hugst.

Stk. 3. Det enligt stående fuldkronede markante løvtræ på matr.nr. 1i Esrumkloster, Esbønderup må ikke fældes eller beskæres. Inden for kronens projektion (kronebredden), dog mindst 30 m i diameter, må der ikke sprøjtes, gødes og jordbehandles.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Retsvirkning

Midlertidig retsvirkning af forslaget træder i kraft så snart Fredningsnævnet har offentliggjort forslaget i Statstidende. Det har som konsekvens, at søbunden i den tørlagte Keldsø, jf. særlig signatur på fredningskortet ikke må opdyrkes, så længe sagen verserer.

8. Det offentlige møde

På det offentlige møde den 27. oktober 2016 fremkom Birgitte Ingrisch fra Danmarks Naturfredningsforening suppleret af Tine Falkentorp fra lokalafdelingen i Helsingør med uddybende oplysninger og bemærkninger til det skriftlige forslag. Det blev fremhævet, at grundtanken er, at anvendelsen af arealet kan fortsætte på samme måde som i dag.

Naturstyrelsen oplyste, at området i den tidligere amtslige planlægning amter, var udpeget som et bevaringsværdigt landskab, idet der herved blandt andet blev lagt vægt på sammenhængen til Ruslandfredningen. Styrelsen fandt ikke, at området har syvstjernet, national betydning, men at det har sådanne kvaliteter, at man ikke vil udtale sig imod en fredning på et eller andet niveau. I forhold til de på daværende tidspunkt foreslåede fredningsbestemmelser, blev det blandt andet anført, at styrelsen ikke kunne støtte, at 45 ha søbund tages ud af dyrkning, jf. forslaget til fredningsbestemmelser § 10, stk. 1. Styrelsen fandt, at der i stedet gives kommunen mulighed for at pleje de allerede eksisterende forhold.

Gribskov Kommune og Helsingør Kommune oplyste på mødet, at der ville komme skriftlige indlæg senere. Gribskov Kommune oplyste endvidere, at kommunen i februar 2016 havde besluttet ikke at være medsagsrejser. Steen Pedersen, medlem af kommunalbestyrelsen og plan- og miljøudvalget i Gribskov Kommune, mente, at der måtte lægges vægt på lodsejernes indstilling til at frede området.

Lodsejerne Pernille Lütken Saabye og Jim Saabye, lb.nr. 1, Carl Bruun, lb.nr. 10, samt Jakob Olsen, lb.nr. 19, der alle driver landbrug i forslagsområdet, og som heraf ejer henholdsvis 80,54 ha, 55,57 ha og 34,37 ha, eller i alt 170,48 ha, udtalte sig imod, at fredningen gennemføres. De anførte blandt andet, at området i forvejen er beskyttet og navnlig, at det beror på deres indsats gennem årene, at landskabet i dag ser ud, som det gør. De fandt, at det vil være uhensigtsmæssigt at overlade det til kommunerne at passe området, da kommunerne formentlig ikke har ressourcer til at passe området ordentligt. Det blev tillige anført, at området ville blive vandlidende, hvis det ikke længere vil være tilladt at dræne, og at anlæg af stier vil være hæmmende for den landbrugsmæssige drift af ejendommene.

Lodsejer Thomas Rask, lb.nr. 8, udtalte sig imod nye stiforløb, idet han fandt, at der var grundlag for at frygte, at der vil udvikle sig et mountainbike-helvede, og da planerne om stianlæg vil hæmme jagtudlejningen.

Lodsejer Anne-Lise Vinther, lb.nr. 9, pegede på, at deres ejendom er den eneste med beboelsesbygning i fredningsområdet, og hun foreslog derfor, at fredningsgrænsen lægges uden om byggefeltet på ejendommen.

Lodsejerne Per Wulff, lb.nr. 4, og Michael Tobiasen, lb.nr. 11, udtalte sig til fordel for gennemførelse af fredningen, idet de fremhævede områdets store naturmæssige kvaliteter. Per Wulff fandt, at der var tale om et godt og gennemarbejdet forslag, og at han glædede sig over synet af Saabyes køer og det lejlighedsvise vandspejl i området. Han fandt, at fredningen ikke måtte indskrænke landbrugsarealerne, men at lodsejerne måtte lære, at der skulle være adgang til at gå ad stierne, også de yderligere 300 m sti, som forslaget lægger op til.

Poul Erik Pedersen støttede på vegne af Friluftsrådet fredningens gennemførelse og fandt ikke, at der var nogen risiko for at området ville blive overrendt af offentligheden.

Jens Løkkebo, DOF Nordsjælland, oplyste, at organisationen støttede forslaget navnlig under hensyntagen til områdets meget store ornitologiske kvaliteter, men tilkendegav samtidig at der skulle tages hensyn til de lodsejere, der driver landbrug.

9. Skriftlige indlæg fra lodsejere

Fredningsnævnet har modtaget indlæg fra lodsejerne Tinja Vandmose, Carl Bruun, Jakob Olsen, Merete Poulsen, Claus Meulengracht, Jim Saabye samt Susanne og Michael Lanciai. Fredningsnævnet har tillige modtaget indlæg fra Lodsejerforeningen i Keldsø-området af 2016.

I disse indlæg fra de nævnte enkelte lodsejere og fra lodsejerforeningen er der udtrykt kritik af fredningsforslaget, og det er indstillet, at det ikke tages til følge.

Fredningsnævnet har endvidere modtaget indlæg fra lodsejer Michael Tobiassen, der har indstillet, at fredningsforslaget tages til følge.

Tinja Vandmose, lb.nr. 13, har i et brev af 13. oktober 2016 har anmodet om, at bygningerne på hendes ejendom udgår af fredningen, og at der indsættes en særbestemmelse om, at der er tilladelse til kildevandsaftapning på ejendommen.

Carl Bruun, lb.nr. 10, har i et indlæg af 22. november 2016 peget på, at han ejer det meste af selve Keldsø (ca. 30 ha.) og en stor del af oplandet umiddelbart syd for Keldsø. Det flotte landskab er skabt af ejernes indsats gennem generationer. Landskabstypen med grusbakker og dødishullerer i øvrigt ikke enestående for området, men kan genfindes mange steder i landet. Der er formentlig ikke tilstrækkelig naturværdi til, at det kan betale sig at frede området. Hans ejendom var fra 2003 til 2013 delvis omfattet af en MVJ-ordning. Der havde tidligere været dyrket højværdiafgrøder på området. Under ordningen var der græs. Efter ordningens udløb har han fået tilsagn om 15 års genopdyrkningsret, og han vil herefter fortsætte sin græsningsaftale. De foreslåede fredningsbestemmelser i § 3, § 4, § 5 og § 9, pkt. 5, er for restriktive, og har ikke noget at gøre med fredningsformålet. Særligt om § 8, pkt. 5, om plejeplaner er det bemærket, at det er tvivlsomt om plejekravet kan opretholdes. Således er der i andre fredningsområder en meget mangelfuld opfyldelse af plejeplanerne. I Keldsø-området vil der i løbet af få år ske tilgroning med vidjebuske, hvis der ikke plejes konstant. Områdets nuværende fremtoning skyldes ejere og brugeres æstetiske vilje og sans. Dette er der ikke økonomi til i kommunen.

Mikael Tobiassen, lb.nr. 11, har i et brev af 29. november 2017 anført, at der i området er en del lodsejere, der meget gerne ser området fredet. Han antager, at disse lodsejere i antal svarer til de lodsejere, der er modstandere af fredningsforslaget. Han har haft sin ejendom i området i knapt 30 år og har kunnet følge med i, hvordan klostrets gamle tilliggender bliver mishandlet, idet de gennemløbende åer uddybes af store gravemaskiner. Det har tidligere været forsøgt at opdyrke søbunden, men dette har hidtil måttet opgives. Med større maskiner vil det måske på et tidspunkt lykkes.

Området er den lokalitet, hvor flest fuglearter er blevet observeret. Der er således set blå kærhøg med unger, en ravnerede og unger af traner. Der ses også grupper af røde glenter og under besigtigelsen den 27. oktober 2016 sås en havørn, der fortærede en grågås. Dette er et af de meget få steder, hvor havørn eller kongeørn kan slå ned på et svækket eller anskudt bytte.

Bestanden af viber i området er dog faldet drastisk i de sidste ca. 30 år, hvilket skyldes den kraftige pumpning. Keldsø har tidligere været en meget benyttet rasteplads for trækfugle, men denne funktion er efterhånden blevet mindsket. I området ses endvidere bl.a. kronhjort.

Jordens bonitet i området er temmelig ringe, og der kan ikke etableres en rentabel drift. Området har derfor også i århundreder været anvendt til græsning. De to største lodsejere vil i øvrigt få en åbenlys værdiforøgelse af deres ejendomme, hvis de sælges som lystgårde i fredet område, i stedet for som traditionelle landbrug. Endelig er der tale om en status quo fredning, som gør den rimelig for alle parter.

Jakob Olsen, lb.nr. 19, har i et brev af 30. november 2016 oplyst, at hans ejendom, Ravnegaarden i Havreholm, udgør i alt 90 ha, og at han har en Hereford-kreaturbesætning på knapt 15 dyreenheder. 34 ha af ejendommen er beliggende i det område, der er omfattet af fredningsforslaget. Heraf er 17 ha ifølge fredningsforslaget beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, og han finder derfor, at han bliver hårdt ramt, hvis fredningsforslaget fremmes. Hertil kommer at fredningsforslaget er mangelfuldt og fejlbehæftet, at erstatningsindstillingerne er for lave, og at fredningsbestemmelserne er upræcise. Han finder, at der vil være overflødigt at frede området. Fredningsforslaget underkender lodsejernes og kommunernes indsats. Hans kreaturer plejer vigtige dele af området, og der er hegnet i overensstemmelse med aftaler, der er indgået med kommunen. Han sprøjter og gødsker nogle af § 3-arealerne i Keldsø. Forbydes dette, vil han overveje at stoppe med kreaturhold og naturpleje, idet økonomien i kreaturholdet i så fald ikke kan hænge sammen. Forslaget omfatter også matr.nr. 5 a Havreholm by, Hornbæk - hans baghave. Denne matrikel vil

være den eneste mulighed for udvikling af landbruget på ejendommen, og den bør derfor tages ud af fredningsforslaget. Den foreslåede fredningsbestemmelse i § 3, stk. 6, om, at eksisterende dræn og grøfter ikke må intensiveres, er en klar skærpelse i forhold til vandløbsloven.

Den foreslåede sti vil forløbe gennem matr.nr. 21k og 21n samt tillige matr.nr. 1n Havreholm by, Hornbæk. Disse matrikler udgør en mark, der er under plov. Det er en stor belastning at have en sti gennem en mark. Det er endvidere en graverende mangel ved fredningskortet, at det ikke viser alle de offentlige vandløbsstrækninger, der består af Gurre Å, Keldsø Å, Keldsø Å Tilløb 1 og Keldsø Å Tilløb 2. En anden fejl ved fredningskortet er, at matr.nr.ene 21k, 21n og 1n er vist som omfattet af § 3. Disse matrikler er imidlertid opdyrkede arealer og ikke omfattet af § 3.

Erstatningsindstillingerne er sat for lavt, herunder for så vidt angår dyrkningsforbud på agerjord, der foreslås erstattet med 80.000 kr./ha. Disse erstatningsindstillinger bør ændres således, at de svarer til almindelig handelspris på agerjord i Nordsjælland. Gødsknings- og sprøjtningsforbud på § 3-arealer er ekspropriationslignende og en erstatning på 0 kr. er derfor helt urealistisk.

Private lodsejere har sat deres præg på landskabet i området, og sådan bør det også være i fremtiden.

Lodsejer Merete Poulsen, lb.nr. 25, har i et brev af 1. december 2016, anført, at hun har en landbrugsejendom med i alt 10 ha jordtilliggende, og at en del heraf indgår i det område, der foreslås fredet. Hun tager stærkt afstand fra fredningsforslaget, idet det vil afskære hende fra at dyrke energipil og juletræer, ligesom hendes jagtret bliver negativt berørt. Det forhold, at det foreslåede dræningsforbud ikke skal erstattes, er en uværdig behandling af folk, der bor på landet, og som skal tjene penge på at dyrke jorden. Området har klaret sig fint uden fredning, og sådan bør det forblive.

Lodsejer Claus Meulengracht, lb.nr. 16, har i et indlæg af 1. december 2016 udtalt sig imod, at området fredes. Han har peget på, at han har købt sin ejendom for 1½ år siden, og at han lagde til grund, at han kunne anvende den under de gældende love. Han vil ikke miste muligheden for at plante læhegn eller at dyrke juletræer og energipil.

Lodsejerforeningen i Keldsø området af 2016 er fremkommet med et indlæg af 31. december 2016. Lodsejerforeningens medlemmer er Pernille Lütken Saabye og Jim Saabye, lb.nr. 1, Tinja Vandmose, lb.nr. 13, Jakob Olsen, lb.nr. 19, Susanne Lanciai og Michael Lanciai, lb.nr. 6 og 7, Gitte Gjersøe og Christian Gjersøe, lb.nr. 22, Forest Hill ApS, lb.nr. 15, Carl Bruun, lb.nr. 10, Claus Meulengracht, lb.nr. 16, Merete Poulsen, lb.nr. 25, Thomas Rask, lb.nr. 8, Peter Furu og Anne Lise Winther, lb.nr. 9, Kira Snowman og Uffe Topsøe-Jensen, lb.nr. 18, samt Thomas Wolf Juvonen og Monika Santa, lb.nr. 21.

Lodsejerforeningen har udtalt sig imod, at fredningsforslaget tages til følge, og har tilkendegivet, at fredningen, hvis den alligevel gennemføres, skal begrænses mest muligt. Det er i indlægget stærkt fremhævet, at medlemmerne tilsammen ejer mere end 80 % af det areal, der foreslås fredet. Det er endvidere gjort gældende, at det er på tide, at nytænke principperne for en fremtidig naturindsats, hvor naturhensyn og landbrugsdrift ikke nødvendigvis opfattes som modstillede interesser, og hvor den enkelte lodsejers oplevelse af ejerskab sættes i centrum. De synspunkter, der er gjort gældende oven for af de enkelte lodsejere, er i det væsentlige på ny understreget i foreningens indlæg, herunder at områdets landskabelige kvaliteter og dets flora og fauna må tilskrives den pleje og ekstensive drift, som er udført af nuværende og tidligere generationer af lodsejere i området, og at kommunerne ikke kan forventes at være i stand til at løfte pasningen af området gennem plejeplaner.

Lodsejerforeningen har supplerende anført, at der ikke, som Danmarks Naturfredningsforening har gjort gældende, er tale om en status quo-fredning, men om en fredning, som vil forandre området på en måde, som må betragtes som en forringelse.

Dette gælder eksempelvis for det første dræningsforbuddet, som sammenholdt med klimaforandringerne må forventes at føre til, at store dele af området vil blive til mose med vidjebuske og tilstødende vandliden-

de jorder. Der er herved henvist til en mailkorrespondance med professor Jørgen Bo Larsen, Skov, Natur og Biomasse, Københavns Universitet. Samtidig umuliggøres den vekselvirkning mellem agerbrug og græsning, der har skabt det nuværende kulturlandskab, og en sjælden type landbrugsnatur forsvinder. De vådere jorder vil endvidere give levemuligheder for pytsneglen, der kan være vært for leverikter, som kan give helbredsproblemer for kreaturer.

For det andet er forslaget om at tage ca. 45 ha helt ud af landbrugsdrift et udtryk for en forandring og forringelse af området.

Et tredje eksempel er, at der efter forslaget ikke må plantes læhegn og vildtbiotoper. Enhver beplantning er imidlertid en forbedring af dyrelivets betingelser, hvilket også fremgår af artikler af L. Sieggaard, Institut for Plante- og Miljøvidenskab, KU-Science.

For det fjerde er det forslået at åbne Keldsø yderligere for offentlighedens adgang. Dette har imidlertid en pris, som naturen må betale. Offentlighedens adgang kan således skade og begrænse den hidtil uberørte natur. Dette er senest dokumenteret ved et metastudie fra Colorado State University, der viser at friluftslivet stresser dyrene under fouragering og yngelpleje. Det er derfor lodsejerforeningens håb, at området kan bevares som en lille og til dels skjult naturperle samt et helle for det trængte natur- og dyreliv.

Lodsejerne Susanne Lanciai og Michael Lanciai, lb.nr. 6 og 7, har i et brev af 3. januar 2017 anført, at de ejer og driver Enggården med rideskole og opstaldning samt Hellebjerggård, og at det dejlige område, som de har jord i er velbeskyttet af gældende lovgivning og af lodsejernes omsorg, og at området derfor ikke bør fredes. Såfremt der skal ske fredning af området, har de anmodet om, at fredningsgrænsen flyttes så langt ud som muligt af hensyn til udviklingsmulighederne for så angår bebyggelsen på deres ejendomme. De ønsker også, at beplantning af jagthensyn og opsætning af jagttårne skal være tilladt, da jagtleje også er en af deres indtægtskilder.

10. Offentlige myndigheder

Naturstyrelsen har i et brev af 20. december 2016 anerkendt, at området rummer landskabelige kvaliteter, og at styrelsen ikke vil udtale sig imod, at der gennemføres en fredning med de foreslåede formål. Naturstyrelsen har dog samtidig udtalt, at området ikke rummer fredningsværdier af national betydning. Området er således ikke udpeget som nationalt geologisk interesseområde og de omtalte kulturarvsspor har heller ikke medført udpegning af området som kulturarvsareal.

Styrelsen har særligt fremhævet, at den ikke kan støtte forslaget om, at 45 ha tages ud af dyrkning. Der er herved peget på, at denne del af forslaget savner begrundelse, idet der ikke er forekomst af særligt sjældne og truede dyr og planter, som har behov for mulighed for spredning, og at der vil være tale om et dyrt indgreb, som ikke står i rimeligt forhold til den fredningsmæssige gevinst, samt at store arealer inden for det foreslåede fredningsområde vil være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det er i øvrigt anbefalet, at det sikres, at § 3-arealerne er registreret korrekt.

Helsingør Kommune har i et brev af 20. december 2016 tilkendegivet, at kommunen som udgangspunkt er enig i naturfredningsforeningens opfattelse af Keldsø-områdets landskabelige og naturmæssige kvaliteter. Det er et bevaringsværdigt landskab og et fint naturområde med moser, enge og ekstensivt drevne græsningsområder med en flot udsigt fra Hellebjergvej. Kommunen har af disse grunde indgået græsningsaftaler med to lodsejere i området.

Helsingør kommune er dog af den klare opfattelse, at områdets værdier kan sikres på betryggende vis gennem plan- og naturbeskyttelseslovens bestemmelser, og at det derfor ikke er nødvendigt, at gennemføre en fredning.

Kommunen har om stier i området bemærket, at fredningskortet mangler stien for enden af vejen Ræveskiftet, der går ned til stien ved Pandehave Å. Denne stiforbindelse indebærer sammen med en forbindelse fra Ræveskiftet til Hellebjerg, at man kan gå en rundtur mellem Ræveskiftet og Rusland.

Gribskov Kommune har i et brev af 21. december 2016 anført, at fredningsforslaget ikke er tydeligt med hensyn til, hvordan forholdene i fredningsområdet vil udvikle sig på kort og lang sigt uden en fredning, eller til hvad der er formålet med fredningen på kort og langt sigt.

Gribskov kommune har endvidere udtalt, at kommunen ikke støtter fredningsforslaget, men ikke er i mod formålet om at sikre de landskabelige værdier og den rekreative anvendelse. Såfremt området fredes, støtter kommunen ikke, at 45 ha landbrugsjord udtages af drift, og finder, at fristen for udarbejdelse af plejeplan og etablering af stier skal fastsættes til 2 år efter fredningens gennemførelse.

Gribskov Kommune har i øvrigt i lighed med Naturstyrelsen og Helsingør kommune fremsat en lang række særskilte bemærkninger til forslaget til fredningsbestemmelserne.

11. Organisationer

Friluftsrådet har i et brev af 30. november 2016 anført, at man støtter fredningsforslaget, som sikrer områdets kulturhistoriske, landskabelige og naturmæssige kvaliteter, og ikke mindst de rekreative oplevelsesmuligheder. Med det eksisterende stisystem og den foreslåede udvidelse heraf og sammenbinding med stisystemet i Ruslandfredningen, vil der opstå et sammenhængende stiforløb fra Esrum Sø og Gribskov til Nordkysten.

Friluftsrådet har anbefalet, at fredningsgrænsen lægges i en passende stor afstand fra drifts- og beboelsesbygninger i området, således at der kan ske udvidelse af disse bygninger, uden at det kræver en dispensationssag. Med en større afstand til fredningsgrænsen, vil det også være muligt at kræve, at store hø- og halmballer med plastikindpakning anbringes på driftsbygningsområdet, således at de ikke skæmmer landskabet som det ses i voldsomt omfang i det nordvestlige hjørne af fredningsområdet.

Nordsjællands Landboforening har i et brev af 1. december 2016 tilkendegivet, at området omkring Keldsø er et smukt sted i lighed med mange andre områder i Nordsjælland. Det smukke landskab er skabt i et dynamisk samspil mellem økonomiske og kulturelle rammer, lovgivningen og lodsejernes interesser. Fredningsforslaget vil hindre udviklingsmuligheder for lodsejere, der leder efter fremtidsperspektiver for deres ejendom. Fredningsforslaget rummer et bagudrettet perspektiv og forslaget til fredningsbestemmelser peger på, at der ønskes oprettet en Morten Korch-idyl. På den baggrund, og da Landboforeningen finder, at forslaget har væsentlige mangler og undladelser, indstilles det, at forslaget ikke tages til følge.

Der er endvidere fremsat en række særskilte bemærkninger til de enkelte fredningsbestemmelser. Med hensyn til § 10, stk. 1, om at omdriftsarealer fremover ikke må pløje, gødskes, eller sprøjtes, vil der være tale om, at disse arealer sendes ”på plejehjem”. Rådighedsindskrænkninger på omdriftsjord, herunder forbud mod flerårige energiafgrøder og juletræer, påvirker i det hele ejendommens handelsværdi.

Gribskov Vandløbslaug har i et brev af 1. december 2017 oplyst, at lauget er en interesseorganisation bestående af private grundejere, sommerhusejere, landmænd, grundejerforeninger og private pumpelaug, som har interesse i, at vandløbene i Gribskov Kommune er vedligeholdt efter regulativerne.

Gribskov Vandløbslaug er modstander af en fredning af private arealer, der indebærer, at den fri drænningsret fjernes. Fredningsforslaget vil ikke føre til en fredning af området, som det er i dag, men til at store dele af området vil forsumpe. Herved vil lodsejerne få frataget muligheden for at anvende arealerne til de formål, som de er erhvervet til, herunder dyrkning af afgrøder, afgræsning og høslæt.

Vandløbslauget finder derfor, at en fredning i realiteten vil være et ekspropriativt indgreb.

Esrum Jagt- og Skytteforening har i et brev af 30. december 2016 oplyst, at man driver skydebanen på arealer, der er lejet af Michael Lanciai, lb.nr. 7. Foreningen finder, at aktiviteterne omkring skydebanen allerede er er underlagt vidtgående restriktioner, og ser gerne, at bestemmelsen om, at skydebanens aktiviteter ikke må udvides, udgår. Foreningen har i øvrigt påpeget det problematiske i, at der anlægges en trampesti langs åen på skydebanens område, idet dette vil kræve hegning, opsætning af net og aflukning i perioder.

12. Bemærkninger fra Danmarks Naturfredningsforening

Fredningsnævnet har forelagt de modtagne udtalelser for forslagsstiller. Danmarks Naturfredningsforening har i den anledning den 5. maj 2017 fremsat følgende ændringsforslag til forslaget til fredningsbestemmelser:

§ 1 suppleres med bestemmelsen: ”at fastholde og forbedre forudsætningerne for et rigt og mangfoldigt fugleliv”,

§ 2 ændres til: ”Fredningsområdet fremtræder overvejende lysåbent med dyrkede og udyrkede arealer og med enkelte, levende hegn og småbevoksninger. Fredningsområdet skal fortsat holdes lysåbent, således at landskabsformationerne tydeligt træder frem. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området med gendannelse af den naturlige hydrologi, herunder Keldsø Ås mulighed for at bane sig vej over de naturlig laveste områder i terrænet eller gendannelse af hele eller dele af Keldsø og Keldsø enge, der sker på baggrund af en samlet plan,

Under § 3, stk. 2, tilføjes, at ”enge, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, og som hidtil dokumenterbart har været sprøjtet, gødet og omlagt, fortsat kan sprøjtes, gødes og omlægges i samme omfang og hyppighed,

§ 3, stk. 4, ændres således, at ”læhegn” ændres til ”levende hegn” de fire steder i teksten, hvor det forekommer,

§ 3, stk. 5, ændres således, at ”af maskiner” slettes, hvorefter oplag dækker andet end blot maskiner,

§ 3, stk. 6, ændres således: ”Dræning samt vedligeholdelse af grøfter og vandløb reguleres af vandløbsloven. Intensivering af dræningen m.v. forudsætter, at der ikke sker negativ påvirkning af § 3-beskyttede naturområder. Vandløbsbygværket under broen ved Villingerødvej, Keldsø Å, må ikke ændres for større vandgennemstrømning (vandsluget).” (Fredningskortet rettes, så vandløbsbygværket indgår i fredningsområdet).

Under § 3, stk. 7, tilføjes: ”Markvanding på matr.nr. 4 b Esrum Kloster, Esbønderup kan ligeledes fortsætte som hidtil.”

§ 4 om byggeri forenkles således:

Stk. 1. ”Der må ikke etableres nye boliger i området. Fredningen er dog ikke til hinder for udvidelse og ombygning af den eksisterende lovlige bolig på matr.nr. 6i Villingerød By, Esbønderup op til 250 m2 bruttoetageareal efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.”

Stk. 2. Uændret.

Stk. 3, ændres til: ”Opsætning af solceller kræver fredningsnævnets godkendelse.”

Stk. 4, ændres til: ”inden for byggefeltet på matr.nr. 4a og 5a Villingerød By, Esbønderup kan der etableres de for landbrugsdriften nødvendige bygninger.”

Stk. 5 og 6, ændres til: ”Oprettelse af pelsdyrfarme, fjerkræfarme og drivhusgartnerier samt opførelse af ridehaller, da disse vurderes at være særligt landskabeligt skæmmende.”

Stk. 7. Uændret.

Stk. 8. Udgår.

§ 5, stk. 1, ændres således at der i stedet for ”tårne” i første linje, tilføjes følgende efter første punktum: ”Eksisterende hochsitz kan fastholdes. Fredningen er ikke til hinder for placering af et fugletårn efter fredningsnævnets godkendelse.

Under § 5, stk. 2, tilføjes, at ”teltslagning i mindre målestok på egne arealer er tilladt.”

§ 5, stk. 2, ændres så ”hidtidige” i tredje linje ændres til ”det dokumenterede”.

Under § 7, stk. 3, ændres fristen for etablering af nye stier fra et til to år efter fredningens gennemførelse.

§ 8, stk. 3, om pleje ændres, så fristen for udarbejdelse af plejeplan ændres fra et til to år efter fredningens gennemførelse.

§ 10, stk. 1, ændres til: ” Det med særlig signatur viste areal på del af matr.nr. 1i Esbønderup Kloster, Esbønderup, del af 4a, 5a og 5 b Villingerød By, Esbønderup samt del af 20a, 20b, 20c, 20d og 21o Havreholm By, Hornbæk, skal henligge udyrket og må ikke gødskes, sprøjtes eller kalkes og uden nogen form for jordbehandling.

Hvis det kan dokumenteres, at området hidtil er gødet, kan dette fremover ske i maksimalt hidtidigt omfang.

Der må ikke ske yderligere vandstandssænkning i forhold til nuværende lovlige niveau, dog således at søbunden henligger tidvis vanddækket i vinter- og forårsmånederne. Høslæt må ikke finde sted mellem 15/4 og 1/7 af hensyn til fuglenes yngleperiode.

Under § 10, stk. 3, tilføjes: ”Træet skal stå, til det går ud af sig selv.”

13. Yderligere bemærkninger fra lodsejere, myndigheder og organisationer

Fredningsnævnet har forelagt forslaget til ændringer af forslaget til fredningsbestemmelserne for lodsejere, myndigheder og organisationer.

Fredningsnævnet har i den anledning modtaget yderligere indlæg af 12. september 2017 fra Tinja vandmose, af 14. september 2017 fra Pernille Saabye Lütken og Jim Saabye, og af 15. september 2017 fra Jakob Olsen. Disse lodsejere har fastholdt og uddybet deres indstilling til fredningsnævnet om, at fredningsforslaget ikke tages til følge. Pernille Saabye Lütken og Jim Saabye har bl.a. anført, at de i lighed med Naturstyrelsen samt Gribskov Kommune og Helsingør Kommune finder, at området er tilstrækkeligt beskyttet af planloven, naturbeskyttelsesloven, naturudpegninger og frivillige aftaler med lodsejerne.

Der er endvidere modtaget indlæg fra Michael Tobiassen, der har fastholdt sin positive indstilling til forslaget, og herunder har peget på, at alle i området er klar over, at jorden er af særdeles ringe kvalitet og tillige meget ressourcekrævende at dyrke. Den forgangne sommer med den megen nedbør har bekræftet dette. Til gengæld har området udviklet sig til yderligere gavn for fuglelivet.

Fredningsnævnet har endvidere modtaget yderligere indlæg fra Gribskov Kommune af 14. december 2014, af 15. september 2017 fra Dansk Ornitologisk Forening, Nordsjælland, og af 19. september 2017 fra Nordsjællands Landboforening.

14. Udkast til afgørelse

Fredningsnævnet har den 21. maj 2018 udsendt udkast til afgørelse til lodsejere m.fl. Fredningsnævnet har i den anledning modtaget indlæg fra Carl Bruun, Jim Saabye, Jakob Olsen, Tinja Vandmose, Ertebjerg ApS v/ Thorsten Jacobsen, lb.nr. 2, og Lodsejerforeningen for Keldsø-området af 2016 samt fra Michael Tobiassen. Der er endvidere modtaget indlæg fra Gribskov Vandløbslaug, Gribskov Kommune.

I indlæggene fra Carl Bruun, Jakob Olsen, Jim Saaby og Gribskov Vandløbslaug er der fremsat bemærkninger bl.a. om udkastet til fredningsbestemmelser om dræning og vandløb, oplag på fredningsområdet og opførelse af bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften. Jim Saabye har haft lejlighed til at uddybe sine synspunkter under et møde med fredningsnævnet på ejendommen. Fredningsnævnet har søgt at tage bemærkningerne fra Carl Bruun, Jakob Olsen og Jim Saabye til følge ved udformningen af fredningsbestemmelserne.

Tinja Vandmose har anmodet om, at hendes ejendom, lb.nr. 13, matr.nr. 6b Esrom Kloster, Esbønderup, eller i hvert fald bygningerne og haven med plæne, frugthave samt køkkenhave m.v. udgår af fredningen. Fredningsnævnet har ikke taget anmodningen til følge. Der henvises herved til bemærkningerne neden for under pkt. 15. Fredningsnævnet har heller ikke fundet anledning til at tage en anmodning fra Tinja Vandmose om særskilt besigtigelse af hendes ejendom til følge.

Thorsten Jacobsen og lodsejerforeningen har gjort gældende bl.a., fredning af området med de i udkastet opstillede fredningsbestemmelser er et for vidtgående indgreb i lodsejernes råden over deres ejendomme.

Mikael Tobiassen har fremsat bemærkninger vedrørende hegning i fredningsområdet.

Gribskov Kommune har anført, at de fremkomne synspunkter er indarbejdet i fredningsbestemmelserne på passende vis, og at kommunen herefter ikke har bemærkninger til udkastet.

15. Fredningsnævnets afgørelse og begrundelse samt fredningsbestemmelser

Fredningsnævnet har truffet afgørelse om, at området skal fredes i nærmere bestemt omfang. Fredningsområdet fremgår af fredningskortet og har et areal på omkring 303 ha., hvoraf omkring 77 ha. er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Fredningsnævnet har samtidig hermed truffet afgørelse om erstatning i anledning af fredningen.

Afgørelserne om fredning og erstatning er ikke truffet i enighed.

<u>3 medlemmer, Niels Olesen, Nina Uhland Kristensen og Morten Larsen, udtaler:</u>

Naturbeskyttelsesloven tilsigter særligt at beskytte naturen med dens bestand af dyr og planter samt de landskabelige og kulturhistoriske værdier, jf. § 1, stk. 2. Fredningsnævnet kan træffe afgørelse om fredning af et område med henblik på varetagelse af disse formål, jf. § 33, stk. 1.

En fredningssag kan rejses af miljøministeren, kommunalbestyrelsen eller Danmarks Naturfredningsforening. Staten, kommunerne og naturfredningsforeningen har i 2013 udarbejdet en handlingsplan for fredning. Det er heri fremhævet som et af hovedformålene, at fredning kan anvendes til beskyttelse af større sammenhængende naturområder, således at fragmentering af disse områder modvirkes, og der i stedet skabes en robust natur, hvor dyr og planter gives levemuligheder, og hvor befolkningen kan opleve naturen.

Fredningsforslagets formål findes at være omfattet naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, og at være i overensstemmelse med handlingsplanen for fredning. Fredningsnævnet har lagt vægt på, at Keldsø-området repræsenterer betydelige værdier navnlig med hensyn til det åbne, sammenhængende landskab, der har en for landsdelen særegen størrelse. Fredningsnævnet lægger endvidere vægt på det meget rige og variere-

de dyreliv. Fredningsnævnet anerkender, at områdets karakter til dels beror på lodsejernes indsats og brug, og finder, at denne karakter bedst opretholdes for eftertiden gennem den varige sikring, der følger af en fredning. Fredningsnævnet har tillige lagt vægt på, at fredningsområdet har en naturlig sammenhæng med Ruslandfredningen, der ligger umiddelbart nord for Keldsø-området, og som strækker sig op til Kattegatkysten. Fredningsnævnet bemærker i øvrigt, at området frembyder lighed med det område, der er omfattet af Miljø- og Fødevareankenævnets afgørelser af 24. januar 2017 og 21. april 2017 om fredning af Værebro Ådal.

Fredningsnævnets afgørelse indeholder nogle konkrete ændringer i forhold til fredningsforslaget. Således udgår følgende arealer af fredningen:

Del af matr.nr. 5 a Havreholm by, Hornbæk, lb.nr. 19, tilhørende Jakob Olsen og af ham benævnt "baghave",

del af matr.nr. 2 a Havreholm by, Hornbæk, lb.nr. 21, juletræsplantagen på ejendom tilhørende Thomas Wolf Juvonen,

del af matr.nr. 6 i Havreholm by, Hornbæk, lb.nr. 9, "hus og have" på ejendom tilhørende Peter Furu.

Fredningsnævnet har ikke fundet grundlag for at lade lb.nr. 13, matr.nr. 6b Esrumkloster, Esbønderup, udgå af fredningen, hverken helt eller delvist efter modellen "hus og have". Fredningsnævnet har lagt vægt på ejendommens beliggenhed inde i fredningsområdet. Fredningsnævnet har endvidere lagt vægt på, at der ikke foreligger oplysninger om egentlig bebyggelse på ejendommen, og at ejendommen i det væsentlige er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Kvadrestensbroen ved Villingerødvej inddrages ikke i fredningen.

I forslaget til fredningsbestemmelserne har fredningsnævnet foretaget en række forenklinger og ændringer, herunder navnlig således:

Bestemmelsen om at udlægge et større areal som udyrket område omtrentligt svarende til den gamle søbund udgår,

sprøjtning af § 3-arealer kan fortsætte i det omfang, dette hidtil har været tilladt,

bestemmelsen om særlig begrænsning i reguleringen af vandløb udgår,

fristen for udarbejdelse af plejeplaner ændres fra 1 år til 2 år og

nye stiforløb aftales med lodsejerne som et led i udarbejdelse af plejeplanerne.

<u>1 medlem, Karsten Andersen, udtaler:</u>

Dette medlem er enig i det oven for anførte om fredning af området, dog således at ejendommen lb.nr. 13, matr.nr. 6b Esrum Kloster udgår af fredningen. Der foreligger oplysninger om, at der på denne ejendom forefindes bygninger til bolig og erhverv under opførelse. Lodsejerens anmodning om, at ejendommen udtages af fredningen helt eller delvis bør derfor tages til følge.

Der træffes afgørelse i overensstemmelse med flertallets udtalelse.

Herefter fastsætter fredningsnævnet følgende:

Fredningsbestemmelser for Keldsø-området

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

at sikre og forbedre det nuværende egnskarakteristiske åbne landskab ved Keldsø-området med enge, moser, overdrev og småsøer,

at sikre den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv,

at beskytte de geologiske terrænformer,

at sikre områdets kulturspor,

at forbedre adgangen til offentlig færdsel ad stier

§ 2 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området med gendannelse af den naturlige hydrologi, herunder Kelds Ås mulighed for at bane sig vej over de naturligt laveste områder i terrænet eller gendannelse af hele eller dele af Keldsø og Keldsø Enge gennem en samlet plan.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning med flerårige udsigtshæmmende afgrøder som f.eks. juletræer, energipil og elefantgræs ikke tilladt. Landbrugsarealerne må ikke gro til, men skal holdes lysåbne.

Stk. 2. Arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 må ikke tilstandsændres, herunder omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Enge, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og som hidtil dokumenterbart har været sprøjtet, gødet eller omlagt, kan fortsat sprøjtes, gødes og omlægges i samme omfang som hidtil.

Stk. 3. Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes.

Stk. 4. Der må ikke etableres nye levende hegn. Eksisterende levende hegn må vedligeholdes ved enkelte genplantninger med hjemmehørende løvtræsarter.

Stk. 5. Permanent deponering og oplag af maskiner, effekter og materialer må ikke finde sted inden for fredningsområdet. Bestemmelsen er ikke til hinder for oplag af markstakke med dybstrøelse, kompost, ensilage, wraphø og halmballer, som har sammenhæng med udnyttelse af landbrugsjord i omdrift som hidtil.

Stk. 6. Dræning og vedligeholdelse af grøfter og vandløb reguleres af vandløbsloven.

Stk. 7. Drikkevandindvinding kan fortsætte som hidtil. Markvanding på matr.nr. 4b Esrum Kloster, Esbønderup, kan fortsætte som hidtil.

Stk. 8. Havearealer må ikke udvides. Afskærmende beplantninger omkring driftsbygninger er tilladt.

§ 4 Byggeri m.v.

Der må ikke etableres nye boliger i området.

Stk. 2. Der må heller ikke opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter, legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger.

Stk. 3. Opsætning af solceller kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter forudgående godkendelse af fredningsnævnet for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Opførelse af pelsdyrfarme, fjerkræfarme, drivhusgartnerier og ridehaller er ikke tilladt.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for opførelse af sædvanlige skure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. vindmøller og tankanlæg, transformerstationer og master. Eksisterende hochsitz kan fastholdes. Opførelse af fugletårn kræver fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 2. Der må ikke anbringes campingvogne og lignende i det fredede område. Teltslagning i mindre omfang kan finde sted.

Stk. 3. Etablering af sportsanlæg som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere er ikke tilladt. Dog kan den eksisterende skydebane på matr.nr. 5b Villingerød By, Esbønderup, fortsætte i det hidtidige lovlige omfang, men må ikke udvides.

Stk. 4. Der må alene opsættes sædvanlige landbrugshegn til husdyrbrug (neutralt trådhegn på hegnspæle), som tillader vildtet at bevæge sig frit over arealerne. Hegnene skal holdes i jordfarver og usædvanlig hegning er ikke tilladt, herunder f.eks. blafrehegn og træhegn.

Stk. 5. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.

Stk. 6. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier m.v., f.eks. stenter, drikkeanlæg og fangfolde.

§ 6 Terrænændringer m.v.

Terrænændringer og råstofudvinding er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning eller som mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

§ 7 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

Stk. 3. Nye stier, der anlægges som et led i fredningen, skal etableres inden 2 år på plejemyndighedens foranledning. Forløb af de nye stier fastlægges som et led i plejeplanen efter aftale med lodsejeren.

§ 8 Naturpleje

Plejemyndigheden kan gennemføre pleje af det fredede område. For pleje gælder den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål. Plejen skal tilrettelægges med henblik på øget diversitet i forhold til den enkelte naturtype.

Stk. 2. Gribskov Kommune og Helsingør Kommune er plejemyndighed på de private og kommunale arealer.

Stk. 3. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år.

Stk. 4. Plejeplanen skal ud over initiativer til natur- og landskabspleje efter aftale med lodsejerne indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke og stenter.

Stk. 5. Såfremt der er uenighed mellem en lodsejer og plejemyndigheden om de konkrete plejeforanstaltninger, forelægges sagen for fredningsnævnet til afgørelse.

§ 9 Jagt

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

§ 10 Særbestemmelse

Det enligt stående fuldkronede markante løvtræ på matr.nr. 1 i Esrum Kloster, Esbønderup, må ikke fældes eller beskæres. Inden for kronens projektion (kronebredden), dog mindst 30 meter i diameter må der ikke sprøjtes, gødes og jordbehandles.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

16. Fortegnelse over ejendomme, der helt eller delvist er omfattet af Fredningsnævnet for Nordsjællands afgørelse af om fredning af Keldsø-området i Gribskov og Helsingør Kommuner

Villingerød By, Esbønderup,

4a, 4b, 4l, 4s, 4v, 4æ, 5a, 5b, 6a, 6ae, 6al, 6c, 6f, 6k, 6i, 6l, 6q, 6z, 32a, 7000d.

Esrum kloster, Esbønderup

1i, 1o, 1q, 6b, 10, 11a, 11b, 12a, 12b, 13, 16a.

Plejelt By, Tikøb

1c, 10c, 10e, 11k, 12e, 12f, 12g.

Havreholm By, Hornbæk,

2a, 3a, 4y, 4z, 4ø, 7b, 8, 9a, 10, 13a, 13b, 20a, 20b, 20c, 20d, 20e, 20f, 20g, 20h, 20i, 20k, 20l, 20m, 21a, 21b, 21c, 21d, 21e, 21f, 21g, 21h, 21i, 21k, 21l, 21n, 21o, 21p.

17. klagevejledning

Fredningsnævnet har samtidig hermed truffet afgørelse om erstatning. Det samlede erstatningsbeløb overstiger 500.000 kr. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal derfor efterprøve fredningsnævnets afgørelse om fredning og erstatning i sin helhed, jf. naturbeskyttelseslovens § 42, jf. § 40, stk. 1. Fredningsnævnet vil derfor forelægge afgørelserne for Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Afgørelserne kan dog tillige påklages af lodsejere, organisationer og myndigheder m.fl. Der henvises til samtidig udsendt klagevejledning.

Niels Venge Olesen Nina Uhland Kristensen Karsten Andersen Morten Larsen (formand)